

LEVENSSCHETS

VAN

HENDRIK BOIE,

EN

HULDE AAN ZIJNE DEUGDEN EN VERDIENSTEN,

BENEVENS

EENIGE DOOR HEM GESCHREVENE BRIEVEN, GEDURENDE
ZIJNE REIS EN VERBLIJF IN OOST-INDIE;

DOOR

J. A. SUSANNA,

ADMINISTRATEUR VAN HET RIJKSMUSEUM VAN
NATUURLIJKE HISTORIE, TE LEIDEN.

Waarom zagen wij (hem) niet in ons
midden de kroon der grijsheid dragen?

J. H. VAN DER PALM.

TE AMSTERDAM,
BIJ P. MELJER WARNARS.

—
1834.

den Heer BOTTER konden overbrengen (1), en den 18den kwam ik weder te *Buitenzorg* aan, dewijl de Commissaris-Generaal mij reeds den 4den over het plan eener reis voor ons gezelschap naar *Sumatra* had willen spreken. Ik heb hetzelfde te *Batavia* daarop voorbereid, terwijl MACKLOT nog op den *Parang* is, en binnen vier weken bevinden wij ons welligt weder op den zouten plas.

Goeden nacht.

» twaalf wonden aan de beenen, eene aan de buik en
» eene gebroken rib. Het is echter aan de doelmatige
» zorgen van dezen Heer, dat de ongelukkige VAN RAAL-
» TEN zijn, zoo wonderdadig behouden leven te danken
» heeft, en, hoezeer hij met het einde der maand Mei
» nog niet in staat was, om zonder hulp te gaan, voedde
» men nogtans de hoop, dat hij er met de likteekens
» zoude afkomen; hetwelk wij den ijverigen man harte-
» lijk toewenschen.”

J. A. S.

- (1) De menigvuldige belanglooze diensten, edele menschlievendheid en waarlijk aartsvaderlijke gastvrijheid, welke schier alle onze Natuurkundige reizigers, op onderscheidene tijden, van den Heer BOTTER, pakhuismeester te *Tjikao*, hebben mogen ondervinden, als ook de belangrijke geschenken, door denzelfden aan het Museum gezonden, hebben recht op eene opentlijke vermelding en wel verdiende hulde. Het behaagde zijne Majesteit, onzen geëerbiedigden Koning, autorisatie te verleen, om aan dien Heer eene gouden medaille te vereeren, voerende aan de eene zijde Hoogstdezelfs beeldtenis, en op de keerzijde een toepasselijk geschrift, als een bewijs van tevredenheid en erkentenis.

J. A. S.

te zijn, zeggen, dat zij zooveel van mij houden, als ware ik een medelid hunner familie.

BUITENZORG den 7^{den} Mei.

Zoo verliepen er verscheidene weken, bevorens ik op afreizen bedacht kon zijn, en wel op eene voor mij zeer aangename wijze. Want eensdeels ging het met mijne zaken boven verwachting goed, daar Z. E. vertrouwen in mij schijnt gekregen te hebben, en thans willens is, veel voor onze zending te doen; anderdeels, smaakte mij, na maanden lang rond geworven te hebben, de liefelijke rust, in den kring van hooggeschatte, mij liefhebbende menschen, thans dubbel goed. — 's Morgens vroeg reeds kwamen de beminnelijke kinderen mij wekken; het eerst mijn kleine lieveling, de natuur-onderzoeker, zoo als wij hem schertsende noemen; vervolgens noodigden vader en moeder mij in de galerij bij den tuin aan het ontbijt, en bragten wij zooveel met elkanderen door, als de omstandigheden slechts veroorloofden. — Even, als of alles te zamen moest loopen, om mij vrolijk te stemmen, kwamen nu ook 2—3 dagen na elkander, brieven aan van *Holland* en van *Heidelberg*, belangrijke natuurvoortbrengselen van alle kanten, en goede tijdingen van MACKLOT en MULLER. — Dan, hoe spoedig kan het verkeer! — Twee brieven van *Parang* onderrigden mij, dat de goede van RAALTEN, op den eersten April met MACKLOT ter jacht zijnde, van dezen afgescheiden en door al zijne inlandsche jachtgezellen in den nood verlaten, door eenen Rhinoceros vreeselijk verwond

en zijn leven nog niet buiten gevaar is. Den volgenden morgen kwam des gewonden oudste broeder, geneesheer te *Batavia*, ten gevolge van het door een' renbode overgebracht berigt hier aan, en een half uur later, zette ik mij met hem in het rijtuig. Bij onze aankomst in het gebergte hadden wij het geluk, dank zij de bekwaamheid van vriend MACKLOT, den gewonden buiten gevaar, hoezeer nog zeer lijdende te vinden. Een reeds aan den Heer TEMMINCK afgezonden brief onthoudt dienaangaande al de bijzonderheden, en gij ontslaat mij van de herhaling eener zoo treurige gebeurtenis (1). — Op den 15den was zijne genezing zoo

(1) De Directie van 's Rijks-museum deed dienaangaande het navolgende berigt door middel der dagbladen openbaar maken:

» De Heer MACKLOT, welke zich nog steeds op den berg
» *Parang* (provincie *Krawang*) druk onledig hield met
» het Mineralogisch onderzoek en de voltooiing der Ge-
» ologische kaart van dien berg, besloot in het laatst der
» maand Maart dezes jaars, om met den Heer VAN RAAL-
» TEN (eenig overgebleven' reisgenoot der natuurkundige
» Commissie, onder de verdienstelijke en aan de weten-
» schappen te vroeg ontrukten KUHLE en VAN HASSELT)
» jagt te maken op eenen Rhinoceros, wiens verblijf al-
» daar, door deszelfs versche sporen, verraden was. Be-
» hoorlijk uitgerust en van genoegzaam gevolg voorzien,
» begaven zij zich op weg, om hunne gevaarlijke onder-
» neming ten uitvoer te brengen, en het duurde dan ook
» niet lang, of men had het vervaarlijke monster op het
» spoor. Hetzelve had waarschijnlijk eene dubbele rig-
» ting, waardoor de Heer MACKLOT tot het besluit kwam
» om zich, geheel alleen, van het overige jagtgezelschap
» af te scheiden, en door eenen anderen weg te volgen,
» het dier des te zekerder tot hunne prooi te maken.
» Deze omstandigheid is te bejammeren, daar er reden is,

ver gevorderd, dat wij hem van het gebergte af naar

» om te gelooven, dat die Heer door zijne onverschrok-
» kenheid en bekende tegenwoordigheid van geest, mis-
» schien in staat zoude geweest zijn, om het gebeurde
» onheil te voorkomen of af te weren. Het bleek spoedig,
» dat de Heer VAN RAALTEN het echte spoor gevolgd
» was; want na een goed eind gaans, zag men den ont-
» zaggelijken Rhinoceros liggen. Door het gezigt van
» het gevaarte opgewekt, wilde de Heer VAN RAALTEN zich
» het genoegen voorbehouden, om het eerst op hem te
» schieten; weshalve hij den trein voorafging, en het dier
» tot op eenen afstand van twintig schreden genaakte.
» Dan, eensklaps springt de Rhinoceros op, en werpt
» zich brullende op zijnen bestoker, wien hij den tijd
» niet laat, om het geweer op hem te lossen, en slingert
» denzelfven met zijnen geduchten neushoorn in de lucht.
» Zeven malen werd deze uitval op den Heer VAN RAAL-
» TEN herhaald, terwijl het monster den ongelukkigen
» bij iederen val met woede in de beenen beet. Bij de
» eerste nadering van het dier hadden de vreesachtige
» inboorlingen, die hem vergezelden, met overijling de
» vlugt genomen, en hunnen aanvoerder, lafhartig, aan
» hetzelfde ter prooi gelaten. Een enkele hunner, *de kleine*
» *jager* genoemd, had moeds genoeg, om na den eersten
» schrik, terug te komen, en op het dier aan te leggen
» en los te branden; dan op het zelfde oogenblik, dat
» het schot viel, springt zijn geweer in stukken, en ver-
» brijzelt hem de hand. Het geweld van den slag had
» echter het gelukkig gevolg, dat de Rhinoceros ver-
» schrikt de vlugt nam, en zijn ongelukkig slagtoffer
» schier levenloos en in bloed wentelende, liggen liet.
» Nu riep *de kleine jager* om hulp, en de Heer VAN
» RAALTEN werd voor dood naar den *Parang* terug ge-
» dragen. Gelukkig was de Heer MACKLOT, op het hoo-
» ren van het schot, langs zijnen weg teruggekeerd, en
» kwam nog even tijdig genoeg aan, om zijnen rampzali-
» gen togtgenoot de vereischte genees- en heilkundige hulp
» te verleenen, aan welke het in dat schaars bewoonde
» oord ten eenenmale ontbrak. Aanvankelijk vond hij
» den lijder hopeloos, hebbende dezelve niet minder dan